

✧ ΤΑ ΚΕΙΜΗΛΙΑ ΤΩΝ [ΜΟΥΣΕΙΩΝ] ✧

ΚΛΕΟΒΙΣ ΚΑΙ ΒΙΤΩΝ

ΙΔΑΧΘΕΝΤΕΣ ἐν τῷ σχολείῳ τὴν ἱστορίαν τῶν δύο Ἀργείων ἀδελφῶν Κλεόβιος καὶ Βίτωνος ἐνομίζομεν, ὅτι τὰ ὑπὸ τοῦ πατρὸς τῆς ἱστορίας Ἡροδότου περὶ αὐτῶν ἀναφερόμενα εἶνε μῦθος καὶ ὅτι πράγματι οἱ ἀνωτέρω

ἀδελφοὶ οὐδέποτε ὑπῆρξαν ἐν τούτοις, εἰς τὰς ὑπὸ τῆς ἐν Ἀθήναις Γαλλικῆς Σχολῆς γενομένης ἐν Δελφοῖς ἀνασκάφας εὐρέθησαν δύο ἀγάλματα μετὰ τῶν ἐνεπιγράφων αὐτῶν βάσεων, δι' ὧν πιστοποιεῖται ὄντως ὅτι οἱ Ἀργεῖοι ἀφίερωσαν εἰς τοὺς Δελφοὺς τὰ δύο ἀνωτέρω ἀγάλματα, ἅτινα παριστάνουσι τοὺς δύο Ἀργεῖους ἀδελφοὺς Κλεόβιν καὶ Βίτωνα. Ὁ Ἡρόδοτος ἀναφέρει αὐτολεξεῖ περὶ αὐτῶν τὰ ἑξῆς: «Ἀφοῦ ὁ Σόλων ὠμίλησε πρὸς τὸν βασιλέα Κροῖσον περὶ τοῦ Τέλλου καὶ τῷ ἀπηρίθμησε τοὺς λόγους διὰ τοὺς ὁποίους τὸν ἐθεώρει εὐδαίμονα, ὁ Κροῖσος τὸν ἠρώτησε πάλιν ποῖον εἶδεν εὐδαιμονέστατον μετ' ἐκείνων, ὑποθέτων ἀδιστακτικῶς ὅτι θὰ ἐλάμβανε τοῦλάχιστο, τὰ δευτερεῖα. Ἀλλ' ὁ Σόλων ἀπεκρίθη: Γόν Κλεόβιν καὶ τὸν Βίτωνα, Ἀργεῖους τὸ γένος. Αὐτοὶ εἶχον περιουσίαν ἀρκετὴν καὶ πρὸς τούτοις τοιαύτην σωματικὴν δύναμιν ὥστε ἀμφοτέροισι εἶχον νικήσει εἰς τοὺς ἀγῶνας· ἰδοὺ δὲ τί λέγουσι περὶ αὐτῶν. Οἱ Ἀργεῖοι ἐτέλουν τὴν ἐορτὴν τῆς Ἥρας καὶ ἐπρεπεὶ ἀφεύκτως νὰ φέρωσι τὴν μητέρα των εἰς τὸ ἱερόν· οἱ βόες ὅμως δὲν ἤρχοντο ἐγκαίρως ἀπὸ τοὺς ἀγρούς. Τότε οἱ νέοι βλέποντες ὅτι παρήργετο ἡ ὥρα, ἐδέθησαν εἰς τὸν ζυγὸν καὶ ἔσυρον τὴν ἄμαξαν ἐντὸς τῆς ὁποίας ἐκάθητο ἡ μήτηρ των· διήνυσαν οὕτω τεσσαράκοντα καὶ πέντε στάδια καὶ ἐφθα-

σαν εἰς τὸ ἱερόν. Ἀφοῦ ἐξετελέσθη ἡ πράξις αὕτη ὑπὸ τὰ ὄμματα ὅλης τῆς πανηγύρεως, ἔσχον θάνατον ἄριστον. Εἰς αὐτοὺς ἐδείξεν ἡ θεὰ ὅτι προτιμότερον ὁ ἄνθρωπος νὰ ἀποθνήσκῃ ἢ νὰ ζῇ, διότι οἱ μὲν Ἀργεῖοι περιστοιχίζοντες αὐτοὺς, ἐμακάριζον τοὺς νέους διὰ τὴν δύναμιν των, αἱ δὲ Ἀργεῖαι ἐμακάριζον τὴν μητέρα ἔχουσαν τοιοῦτους υἱούς· τότε αὕτη, πλήρης χαρᾶς διὰ τὴν πράξιν καὶ τοὺς λόγους ἐκείνους, ἔστη πρὸ τοῦ ἀγάλματος ἱκετεύουσα τὴν θεὰν νὰ δώσῃ εἰς τοὺς υἱούς της Κλεόβιν καὶ Βίτωνα, ὅτινες τόσον τὴν εἶχον τιμήσει, ὅ,τι δύναται νὰ συμβῇ εὐτυχέστερον εἰς τὸν ἄνθρωπον. Μετὰ τὴν προσευχὴν ταύτην, ἀφοῦ ἐθυσίασαν καὶ εὐωγχήθησαν, κοιμήθην.

Κλεόβις

(Τὸ ἄνω μέρος τοῦ σώματος)

τες οἱ νέοι ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ ἱεροῦ, δὲν ἀφυπνίσθησαν πλέον, ἀλλὰ τοῦτο ἦτο τὸ τέλος τῆς ζωῆς των. Οἱ δὲ Ἀργεῖοι διεταξάν να κατασκευασθῶσι τὰ ἀγάλματά των, τὰ ὅποια ἀνέθηκαν εἰς τοὺς Δελφούς πρὸς ἐνδειξιν ὅτι ὑπῆρξαν ἀριστοὶ ἄνδρες. Ἐδωκε λοιπὸν εἰς αὐτοὺς ὁ Σόλων τὰ δευτερεῖα τῆς εὐδαιμονίας.

Ἰδοὺ ἡ περιγραφή των δύο ἀγαλμάτων:

467. ¹⁾ Ἀγαλμα ὑπερφυσικοῦ μεγέθους, σφύζεται ἐν καλῇ καταστάσει· ἐστηρίζετο ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ ποδός. Τὸ πρόσωπόν του εἶνε τριγωνικὸν καὶ ἐπίπεδον κατατετμημένων οὕτω πως των μελῶν τοῦ σώματος, ὡς π.χ. αἱ παρειαί, τὸ στήθος, ὥστε τὰ ἄκρα αὐτῶν ἀπολήγουσι σχεδόν εἰς ὁξὺ οἷον τὰ χεῖλη, ἡ ρίς, ἡ σιαγὼν καὶ τὸ στήθος· ἡ ἐργασία εἶναι λίαν ἐπιμελετημένη, ἀνατομικῶς δὲ δεδηλωμένη εἰς τὰ καθέκαστα μετ' ἀκριθείας ἐν τῇ διαπλάσει τοῦ σώματος· ἡ κόμῳσις λίαν ἐπιμελετημένη κατέρχεται ὀπισθεν των νώτων καὶ δεδεμένη ταινία, ἐνῶ ἔμπροσθεν ἐκατέρωθεν των ὤμων πίπτουσιν ἀνά τρεῖς βόστρυχοι· ἐπὶ τοῦ μετώπου ἐπίσης ἡ κόμη ἀπολήγει εἰς ὠραίους ρόδακας μετὰ ὀπῶν, αἵτινες τὸ πάλαι ἔφερον κοσμήματα, αἱ χεῖρες καθειμέναι κατὰ τὰ πλάγια τοῦ σώματος εἰσὶ προσκεκολλημέναι ἐπὶ τῶν μηρῶν, κεκχμμένων τῶν δακτύλων, τὰ ὧτα μείζονα τοῦ φυσικοῦ καὶ ὀλίγον ἄνωθεν. Ὑψος ἀπὸ τῆς κεφαλῆς μέχρι των σφυρῶν 1,98. Μάρμαρον Πάριον. Εὐρέθη ἐντετειχισμένον δίκην κοινῶν λίθων μετ' ἀσθέτου, ἵστατο δὲ ὄρθιον κατὰ μέτωπον, δεξιά τοῦ οἰκοδομήματος τοῦ τοῦ Ἡσαυροῦ των Ἀθηναίων.

980. Ἐπὶ μαρμαρίνης ἐπιμήκους πλακὸς εἶνε ἐγκεχαραγμένη ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή. Μῆκος πλακὸς 0,70 πλάτος 0,38, πάχος 0,19 ὕψος γραμμάτων 0,03.

ἔαγαγον τοῖ ζυγοῖ Πολυμέδες ἐποίησε ἡαργεῖος.

Ἦτοι, ἤγαγον μὲ τὸν ζυγὸν τῆς ἀμάξης· Πολυμήδης ἐποίησε Ἀργεῖος.

Ἐπὶ τῆς ἄνω μαρμαρίνης ἐπιμήκους πλακὸς σφύζονται τὰ πέλματα μετὰ των ταρσῶν ἀγάλματος· ἐξετασθεῖσα ἡ ἄνω πλάξ ἀνεκαλύφθη, ὅτι αὕτη ἀπεσπάρθη ἀπὸ τὸ ὑπ' ἀριθ. 467 ἄνωθεν περιγραφέν ἄγαλμα· κατὰ συνέπειαν αὕτη εἶνε ἡ ἐνεπιγράφος βάσις του. Εὐρέθη τῇ 2 Νοεμβρίου 1893 ἐπὶ τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τοῦ Ἡσαυροῦ των Ἀθηναίων, εἶθ' εἶχεν εὑρεθεῖ καὶ τὸ ὑπ' ἀριθ. 467 ἄγαλμα.

1524. Ἀγαλμα ἀνδρικὸν εἰς δύο τεμάχια κατὰ τὸν ὀμφαλὸν τεθραυσμένον, ἀρχαῖόν. Λεῖπουσιν οἱ βραχίονες καὶ οἱ πόδες ἀπὸ των γονάτων. Μέγεθος ὑπερφυσικόν. Εὐρέθη εἰς τὴν καμπὴν τῆς Ἱερᾶς οὐοῦ ἀριστερὰ τῷ ἀνιόντι, τῇ 16 Μαΐου 1894.

¹⁾ Οἱ ἀριθμοὶ δηλοῦσι τὸν αὐξοῦντα ἀριθμὸν, ὅφ' ὃν εἶνε καταγεγραμμένα τὰ περιγραφόμενα ἀντικείμενα ἐν τῇ εὐρετηρίῳ τοῦ Μουσείου.

4672. Τεμάχιον μαρμάρου ἐκ βάσεως ἀρχαῖου ἀγάλματος, πάχους 0,20 πλάτους 0,395 μέγιστος μῆκος 0,40· ἡ κάτω ἐπιφάνεια κοιλαινεταὶ ἐλαφρῶς ὥστε κατὰ τὸ μέσον τοῦ μήκους εἶνε ἐλαφρῶς λεπτοτέρα ὡς πρὸς τὸ πάχος, καθὼς ἡ βάσις τοῦ Ἀγάλματος τοῦ Ἀργεῖου Πολυμήδους· ἡ ἄνω ἐπιφάνεια διατηρεῖ ἐξέχον τὸ συμφύεσ ἔχνος τοῦ τεθραυσμένου ἀριστεροῦ ποδός· ἐκ τοῦ ἔχνου τοῦ δεξιοῦ ποδός σφύζεται ἀποκεκρουσμένον μέρος τι περὶ τὸν μέγαν δάκτυλον· εἰς τὸ πλῆσιν δὲ χεῖλος τῆς μικρᾶς πλευρᾶς ταύτης τῆς ἄνω ἐπιφανείας τῆς βάσεως ἐπιγραφή ἡς ἀναγινώσκονται τὰ ἐξῆς:

[Κλέοβις καὶ Βίτων τὰν ματᾶρα

Εἶνε ἡ βάσις τοῦ ἐτέρου των δύο ἀρχαῖων ἀγαλμάτων τοῦ Μουσείου.

Εὐρέθη ὑπὸ τοῦ κ. Κεραμοπούλου ἐντὸς των ἐρείπων τοῦ ἐκ πολλῶν ἀρχαίων λίθων ἐκτισμένου ῥωμαϊκοῦ βαλανείου ὑπὸ τὴν πλατεῖαν τὴν κειμένην ἔμπροσθεν ἔξω τῆς κυρίας εἰσόδου τοῦ Ταμενούς, τῇ 7ῃ Νοεμβρίου 1907.

Τὰ ὑπ' ἀριθ. 980 καὶ 4672 δύο ἄνω περιγραφέντα ἐνεπιγράψα τεμάχια ἀποτελοῦσι τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν:

Κλέοβις καὶ Βίτων τὰν ματᾶρα ἔαγαγον τοῖ δυγοῖ Πολυμέδες ἐποίησε ἡαργεῖος.

Ἦτοι: Κλέοβις καὶ Βίτων τὴν μητέρα ἤγαγον μὲ τὴν ἄμαξαν· Πολυμήδης ἐποίησε Ἀργεῖος.

Κατ' ἀρχὰς ὑπέθετον, ὅτι τὰ ἄνω ἀγάλματα παρίστανον Ἀπόλλωνας, διότι ὄντως ἔχουσι τὸν γνωστὸν τύπον τοῦ Ἀπόλλωνος, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἐξέτασιν καὶ μελέτην των δύο ἐνεπιγράφων βάσεων ἀπεδείχθη πλέον, ὅτι ταῦτα παριστάνουσι τοὺς δύο ἀδελφούς Κλέοβιν καὶ Βίωνα, οἵτινες ἦσαν υἱοὶ τῆς Κυδίππης ἱερείας τῆς ἐν Ἀργεὶ Ἥρας καὶ οἵτινες ζευχθέντες οἰκιοθελῶς εἰς τὴν ἄμαξαν, ἔσυραν τὴν μητέρα αὐτῶν ἕως τοῦ ναοῦ, καὶ ἐκεῖ ἀποκοιμηθέντες ἀπέθανον ἀμφοτέρω κατ' αἴτησιν τῆς μητρὸς αὐτῶν. εὐξαμένης αὐτοῖς τὸ μέγιστον των ἀγαθῶν.

Οἱ κ. κ. Homolle καὶ Bourguet ἀνέγνωσαν πρῶτοι τὰς ἐν λόγῳ ἐπιγραφάς, ὁ δὲ κ. Homolle ἰδίως πρὸ τῆς εὐρέσεως των ἐνεπιγράφων τεμαχίων ἐξέφερε τὴν γνώμην, ὅτι τὰ ἄνω δύο ἀγάλματα παριστάνουσι τοὺς δύο Ἀργεῖους ἀδελφούς Κλέοβιν καὶ Βίωνα· πρὸς δὲ ὁ κ. Homolle περιγράφει τὰ ἄνω δύο ἀγάλματα ἐν ἐκτάσει ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς Ἑλληνικῆς Ἀλληλογραφίας (ὄρα Bulletin de Correspondance Hellenique, tome 24. 1900· pages 445—462) καὶ ἐν τῷ πολυτίμῳ συγγράμματι ὑπὸ τὸν τίτλον Fouilles de Delphes. Tome IV page 5—18.

Τελευταῖον δὲ ὁ κ. Anton v. Tremerstein μελετήσας καὶ ἐξετάσας τὰς δύο ἐνεπιγράφους βάσεις ἀπέδειξε διὰ τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἀναγνώσεως των ἐπιγραφῶν τούτων, ὅτι τὰ δύο ἀγάλματα παριστάνουσι τοὺς δύο Ἀργεῖους ἀδελφούς Κλέοβιν καὶ Βίωνα· τὸ δὲ πόρισμα των μελετῶν

του ἐδοῦμοσίευσεν ἐν τῷ περιοδικῷ τοῦ ἐν Βιέννῃ Ἰνστιτούτου ὑπὸ τὸν τίτλον «Κλέοβις καὶ Βίτων».

Ἄξιον σημειώσεως καὶ παρατηρήσεως εἶνε, ὅτι ἐπὶ μὲν τῆς ἐπιγραφῆς ἥτις εἶνε ἐγκεχαραγμένη ἐπὶ τῶν δύο πλακῶν ἀναφέρεται ἡ λέξις τοῖς θυγοῖς=τῷ ζυγῷ· εἰς δὲ τὸν Ἡρόδοτον ἀναφέρεται ἡ λέξις ζεύγλη (ὑποδύντες αὐτοὶ ὑπὸ τὴν ζεύγλην εἶλκον τὴν ἄμαξαν)· καὶ αἱ δύο αὗται λέξεις ζεύγλη καὶ ζυγὸς σημαίνουνσι τὸ αὐτὸ πρᾶγμα ἥτοι, τὸ μέρος τοῦ ζυγοῦ ὅπου εἰσέρχεται ὁ λαιμὸς τοῦ βωδιοῦ· εἶνε ὁ ζυγὸς τῆς ἀμάξης εἰς ὃν ζευχθέντες οἱ δύο Ἀργεῖοι ἀδελφοὶ Κλέοβις καὶ Βίτων ἔσυραν τὴν ἄμαξαν τῆς μητρὸς των εἰς τὸ Ἡοαῖον.

Καὶ τὰ δύο ἀγάλματα τὰ ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος ἐναποκαίμενα παρουσιάζουσι τὰ ἐξῆς ὑπὸ γλυπτικὴν ἐποψίν. Καὶ τὰ δύο ἀγάλματα ἔχουσι γλυφῇ οὕτως, ὥστε παρουσιάζ-

ζουσι δύο ὁμοίους ἀ' κίμους νεανίας οὔτινες φαίνονται ὅτι διὰ τῆς ἰσχύος των καὶ τῆς δυνάμεώς των σύρουσι ἄρμα· διότι ὅλη ἡ στάσις των αὐτὸ δεικνύει καὶ ἰδίως αἱ χεῖρες των εἶνε οὕτω πως γεγλυμμένοι, ὥστε παρατηρεῖται ἀμέσως ὅτι οὗτοι οἱ δύο ἀδελφοὶ ἔχουσι τεθεῖ εἰς τὸν ὄμῳν τοῦ ἄρματος καὶ προσπαθοῦσι νὰ σύρῳσι τὸ ἄρμα τῆς μητρὸς των· ὁντως, ὁ τεχνίτης ἢ μάλλον ὁ γλύπτης, ἔχει δώσει τοιαύτην ἔκφρασιν εἰς τὰ σώματα καὶ τῶν δύο ἀδελφῶν τούτων Ἀργεῖων, ὥστε ἐκ πρώτης ὀφείας νομίζει τις ὅτι οὗτοι εἶνε γεγλυμμένοι ἵνα σύρῳσι ἄρμα· τοιαύτη θαυμασία εἶνε ἡ γλυπτικὴ τούτων διαμόρφωσις. Καὶ διὰ τοῦτο πρέπει νὰ προστεθῇ αὕτη ἡ παρατήρησις ἵνα δεῖχθῇ ὅτι ὅχι μόνον ἐπιγραφικῶς ἐλύθη τὸ ζήτημα, ἀλλὰ καὶ γλυπτικῶς.

Ἐν Δελφοῖς τῇ 16 Αὐγούστου 1916.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΕΜΜ. ΚΟΝΤΟΛΕΩΝ

ΜΕΛΑΓΧΟΛΙΚΑΙ ΣΚΕΨΕΙΣ

Ἀρχίζει ἡ μέρα νὰ χαράξῃ

Μέσ' στὰ νερὰ σκορπίζονται τὰ ροῦα νῆς αὐγούλας.

Ἡ θάλασσα ὀλογάλανη καὶ ράθυμη ἔχει γῆρε,

Καὶ κράζει μας ὁ πετεινὸς στὸ φωτοπανηγῆρι.

Ἄλλο δὲν ξέρω τί νὰ εἰπῶ, ἀλλὰ καὶ τί μὲ νοιάζει;

Ὁ πόνος μέσα μου φωληάζει.

Ἀρχίζει ἡ μέρα νὰ χαράξῃ

Ποτέ σας μὴ ζητήσετε τὸ πῶς γεννιῆθῃ ὁ κόσμος,

Οὔτε γιὰ τ' ἄστρο τὸ λαμπρὸ πὺρ κάθε τί χρυσώνει.

Μπρὸς στὰ μεγάλα θαύματα τ' ἀνθρώπου ὁ νοῦς θα-
[μπώνει,

Ἄλλο δὲν ξέρω τί νὰ εἰπῶ, ἀλλὰ καὶ τί μὲ νοιάζει;

Ὁ πόνος μέσα μου φαληάζει.

Ἀρχίζει ἡ μέρα νὰ χαράξῃ.

ὦ! μὴ θανμάζετε γιατί θέλησα νὰ πεθάνω

Τί εἶν' ἡ ζωὴ; ἕνας καπνός, πὺρ τὸν ἀκολουθοῦμε

Τὸ μόνο δῶρο μας στὴ γῇ εἶν' πάντα νὰ πονοῦμε.

Ἄλλο δὲν ξέρω τί νὰ εἰπῶ, ἀλλὰ καὶ τί μὲ νοιάζει;

Ὁ πόνος μέσα μου φωληάζει.

Ἀρχίζει ἡ μέρα νὰ χαράξῃ

Τ' ἀγέρι ἦρθε καὶ φίλησε τοὺς κρύφτους λογισμοὺς μου,

Ἕνα σκυλί, πὺρ ρυάζεται πάντ' ἔρχεται κοντὰ μου.

Κάτ' ἀπὸ νὰ παρὰθυρο συντρίμια εἶν' ἡ καρδιά μου.

Ἄλλο δὲν ξέρω τί νὰ εἰπῶ, ἀλλὰ καὶ τί μὲ νοιάζει...

Ὁ πόνος μέσα μου φωληάζει.

Ι. ΠΑΣΙΝΟΣ

ΣΚΕΨΕΙΣ

Ἐὰν ἡ εὐτυχία εἶνε δυστή, ὀπάρχει ἐν τῇ ἀπολύτῳ μοναξιᾷ.

✱

Δυνάμεθα νὰ κρίνωμεν ἕνα ἄνδρα ἀπὸ τὴν γνώμην, τὴν ὁποίαν ἔχει περὶ γυναικῶν.

✱

Τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ δωματίου δίδει τὴν φυσιογνωμίαν τοῦ κατοικοῦντος ἐν αὐτῷ.

✱

Ὁ ἀληθινὸς ἔρως εἶνε ὀλιγώτερον σπάνιος τῆς ἀληθινῆς φιλίας.

✱

Τὸ «ναί» καὶ τὸ «ὄχι» εἶνε εἰς ὅλας τὰς γλώσσας τοῦ κόσμου αἱ ἀπλούστεραι λέξεις καὶ ὅμως πόσες φρεῖς δὲν λέγομεν τὸ ἕνα, ἐνῷ θέλομεν νὰ εἰπώμεν τὸ ἄλλο.

✱

Ἡ γυναῖκα, ὅταν εἶνε 18 ἐτῶν λέγει, ὄχι. 20 ἐτῶν, διστάζει. 25 ἐτῶν λέγει, ναί. 30, ἐπιμένει.

✱

Ἡ γοητεία δύναται νὰ ἀναπληρώσῃ τὴν δύναμιν, ἀλλ' ἡ δύναμις δὲν δύναται νὰ ἀναπληρώσῃ τὴν γοητείαν.

✱

Εὐκολώτερα δύναται τις νὰ κακολογήσῃ ἕνα φίλον του ἢ ἕνα ἐχθρόν του. Διότι τὸν φίλον τὸν γνωρίζει κανεὶς καλλίτερα.

✱

Εἶνε νέος κανεὶς, ἐφ' ὅσον ὀνειροπολεῖ.

✱

Εἰς τὸν ἔρωτα ὅπως καὶ εἰς τὴν ποίησιν, οἱ τραεῖλοι βλέπουν καλύτερα τῶν σοφῶν.